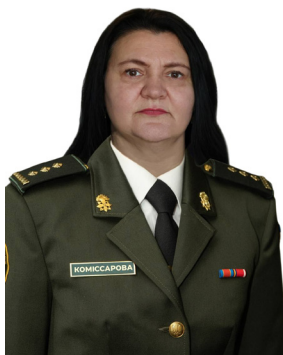

КОМИССАРОВ МИКОЛА ЛЕОНІДОВИЧ

*кандидат юридичних наук, доцент,
начальник науково-організаційного відділу
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0000-0001-6828-7974*

КОМИССАРОВА НАТАЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*кандидат юридичних наук, доцент,
начальник кафедри державної безпеки
факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України
ORCID ID 0000-0001-6895-6891*

КОНСУЛЬТАЦІЯ ОБІЗНАНОЇ ОСОБИ ЯК ФОРМА ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті досліджено окремі проблемні аспекти використання консультації обізнаної особи в кримінальному провадженні. Проаналізовано наукову літературу з означеного питання, розглянуто позиції провідних науковців щодо застосування спеціальних знань у кримінальному судочинстві. Наголошено на актуальності питання щодо процесуальних засад отримання консультації спеціаліста як форми застосування спеціальних знань у межах Кримінального процесуального кодексу України, яким розширено права сторін кримінального провадження в частині залучення обізнаних осіб.

Акцентовано увагу на невизначеності питання розмежування функцій експерта і спеціаліста. Висловлено наукове припущення, що в окремих випадках, зокрема в розрізі забезпечення державної безпеки, залучений судовий експерт може виступати і як спеціаліст в одному кримінальному провадженні, окрім періоду призначення та проведення судової експертизи (з урахуванням дотримання слідчої таємниці), що сприятиме ефективному розслідуванню кримінальних проваджень.

***Ключові слова:** спеціальні знання; обізнана особа; спеціаліст; експерт; консультація обізнаної особи; висновок експерта; державна безпека.*

Постановка проблеми. Спеціальні знання невійськового характеру відповідно тиражує і є невід’ємною складовою процесу експертного оцінювання ситуації незалежно від сфери її виникнення. Експертність особливо важлива під час здійснення заходів, пов’язаних із забезпеченням державної безпеки України. Розмаїття загроз невійськового характеру відповідно тиражує і кількість галузей знань, в яких необхідне експертне оцінювання, і кількість експертів та обізнаних осіб у цих галузях знань. Відповідно визначаються і форми реалізації спеціальних знань – від консультацій обізнаних осіб до проведення судових

експертиз у рамках процесуальних дій. Особливу роль у забезпеченні державної безпеки виконують заходи кримінально-правового та кримінально-процесуального характеру, а застосування спеціальних знань на різних стадіях кримінального судочинства є важливою ланкою вдосконалення слідчої та судово-експертної діяльності, адже дозволяє впроваджувати в практику новітні досягнення науки і техніки.

Розвиток науково-технічного прогресу створює можливості для обох сторін протистояння закон-злочин, а тому треба зважати на можливість вдосконалення злочинцями способів та засобів учинення й приховування злочинів, та відповідно вдосконалювати рівень підготовки обізнаних осіб, яких залучають до розслідування злочинів. Така диспозиція засвідчує необхідність вдосконалення наявних та розроблення нових теоретичних засад залучення експертів і спеціалістів до кримінального процесу під час кримінального провадження для ефективного застосування спеціальних знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окресленого питання в частині вдосконалення поняття, природи, сутності та форм спеціальних знань, суб'єктів їх впровадження знайшло відображення у працях Г. І. Грамовича, Є. Д. Лук'янчикова, Б. Є. Лук'янчикова, Л. В. Мединської, С. Ю. Петряєва, Б. В. Романюка, М. В. Салтєвського, М. О. Селіванова, В. Ю. Шепітька, О. Р. Шляхова, М. Г. Щербаковського та інших науковців.

Вчені прагнуть розкрити поняття спеціальних знань, визначити їх обсяг, особливі риси та ознаки, однак жодна з позицій не набула загального визнання, а пошуки науковців не припиняються і дотепер, що засвідчує актуальність досліджуваної проблематики. Проблемним питанням застосування спеціальних знань присвячено значну кількість праць учених-криміналістів: Т. В. Авер'янової, Л. Ю. Ароцкера, Т. С. Волчецької, В. Г. Гончаренка, Н. І. Клименко, В. О. Коновалової, В. М. Махова, М. Я. Сегая та інших.

Із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу, яким розширено права сторін кримінального провадження відносно залучення обізнаних осіб, набуло актуальності питання щодо процесуальних засад отримання консультації спеціаліста як форми застосування спеціальних знань.

У спеціальній літературі особи, які володіють спеціальними знаннями і залучаються до участі під час кримінального провадження, іменуються

як «обізнані особи» [1, с. 38]. Законодавець такими вважає спеціаліста, експерта та перекладача.

Метою пропонованого дослідження є вивчення та аналіз окремих проблемних аспектів використання консультації обізнаної особи в кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Традиційно обізнаними особами у судочинстві вважають судового експерта та спеціаліста [1]. Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 року не визначав поняття спеціаліста, висувалося лише дві головні вимоги до цього суб'єкта: по-перше, наявність спеціальних знань; по-друге, незаінтересованість у вирішенні справи. За нинішнім Кримінальним процесуальним кодексом, спеціалістом є незаінтересований у результатах кримінального провадження учасник цього провадження, котрий має комплекс спеціальних знань та навичок застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування та судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок у галузі науки, техніки, мистецтва і ремесла. Його залучають до кримінального провадження задля сприяння виявленню, закріпленню, вилученню та дослідженню доказів чи застосування технічних засобів, для поліпшення організації та підвищення ефективності кримінального провадження. Спеціаліст може звертати увагу учасників кримінального провадження на обставини, пов'язані з виявленням, закріпленням та дослідженням доказів, давати пояснення з приводу спеціальних питань, які виникають під час проведення процесуальних дій шляхом надання усних консультацій або письмових роз'яснень, надавати технічну допомогу. З цією метою може бути запрошено незаінтересованих у результатах справи осіб різних професій, котрі мають вищу чи середню освіту й систематичну підготовку за конкретною спеціальністю, а також досвід роботи у певній сфері виробництва, науки, культури й ремесла [2].

Експертом може бути будь-яка об'єктивно налаштована й незаінтересована в результатах кримінального провадження особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями і навичками, відповідно до Закону України «Про судову експертизу» має право на проведення експертизи і котрій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та надати висновки із питань, які постають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань. Іншими

спеціальними знаннями і навичками вважають спеціальні пізнання в окремих галузях мистецтва, ремесла тощо. Саме цими ознаками експерт відрізняється від спеціаліста, який здійснює суто технічне сприяння в проведенні будь-якої процесуальної дії та надає консультації з цих питань [2; 3].

Спеціальні знання – це такі знання, що становлять основу відповідних спеціальностей та спеціалізацій. Експерт повинен мати спеціальні знання в галузі науки, техніки, мистецтва тощо, необхідні й достатні для того, щоб надати висновок із питань, що постають під час досудового розслідування і судового розгляду. Спеціальних знань фахівці набувають у процесі навчання і практичної діяльності за певною спеціальністю (фахом). Судовими експертами можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку в спеціалізованих установах Міністерства юстиції України та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності [3; 4].

Отже, обізнана особа має володіти спеціальними знаннями у певній галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла; бути незаінтересованою у результатах вирішення кримінальної справи; може бути залученою уповноваженою на те особою (слідчим, прокурором, слідчим суддею, суддею (судом), серед іншого й за клопотанням певних осіб, підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, їх захисниками, законними представниками, потерпілим, його представником та іншими особами у визначеному законом порядку). Знання обізнаної особи застосовують на різних стадіях судочинства. Залучають обізнаних осіб за наявності реальної потреби у застосуванні їх спеціальних знань із метою отримання допомоги у встановленні істини та вирішенні справи.

Втім, попри ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу, так і не отримали розв'язання питання, що стосуються розмежування функцій експерта та спеціаліста. Зрештою, відмінність між експертом і спеціалістом полягає в їх процесуальних функціях та процесуальних статусах [5, с. 349]. Результатом діяльності судового експерта є висновок судової експертизи, який має доказове значення, а підсумком діяльності спеціаліста – надання допомоги у збиранні доказів.

Відповідно до п. 1 ст. 12 Закону України «Про судову експертизу», судовий експерт зобов'язаний провести повне дослідження й надати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок. Дослідженням

варто вважати процес виявлення, фіксації, оцінювання й пояснення судовим експертом прихованих властивостей об'єктів на основі спеціальних знань із використанням спеціальних науково-технічних засобів і експертних методик [6, с. 13]. Інакше кажучи, така діяльність становить процес наукового пізнання і пояснення фактів, що підлягають доказуванню [7, с. 154]. Отже, діяльність судового експерта є пізнавальною, тобто він здійснює пізнавальну функцію. Весь перебіг і результати судової експертизи має бути відображено у висновку судового експерта (відповідному процесуальному документі) [8, с. 25]. Оскільки процес проведення експертного дослідження є трудомістким та копітким, важливою ознакою висновку експерта є його аргументація.

Аргументованість є однією з основних характеристик висновку експерта, які визначають його доказове значення [9, с. 148]. У дослідницькій частині висновку експерт повинен надати аналіз і синтез результатів досліджень, обґрунтування встановлених фактичних даних, представити наукове пояснення властивостей, установлюваних дослідженням об'єктів [10]. У тексті свого висновку експерт має надати ґрунтовну оцінку результатів проведених досліджень, а також аргументувати зроблені висновки. Висновок експерта як процесуальний документ відображає підстави для внутрішнього переконання експерта, що сприяє формуванню внутрішнього переконання слідчого (суду) про доказове значення цього джерела доказів. Доказове значення висновку експерта полягає і в тому, що він забезпечує слідчого (суд) від прийняття необґрунтованого рішення у справі, а також унеможливує відхилення результатів експертизи без достатніх на це підстав.

У науковій літературі акцентовано на тому, що висновки експерта не мають бути перенасиченими вузькопрофільною термінологією – виклад повинен бути зрозумілим не лише спеціалісту, а й будь-якому учасникові судочинства [11, с. 161]. При недотриманні цієї рекомендації для оцінки слідчим доказового значення встановлених експертом фактів та обставин потрібен буде додатковий допит експерта чи проведення інших слідчих дій [9, с. 151].

У літературі філософського спрямування аргументацію визначено як переконання інших осіб шляхом обґрунтування правильності своєї позиції [12]. На нашу думку, проблема аргументованості висновку експерта набуває особливого значення у забезпеченні його правильного сприйняття при встановленні доказового значення слідчим (судом). Аргумента-

цію розглядають як комплексне явище, що містить діалектичне поєднання процесів – внутрішнього, який складається з отримання аргументів, формування внутрішнього переконання про предмет аргументації, прийняття рішення про необхідність аргументування; та зовнішнього, що полягає у взаємодії судового експерта з іншими учасниками кримінального процесу з метою переконання їх у правильності своєї позиції. За такого підходу видається логічним, що завдання аргументації – створити переконливий вплив за рахунок достовірності аргументів, їх несуперечливості, достатності та послідовності надання. В процесі аргументації діють закони логіки, що робить її упорядкованою та детермінованою. В аргументації експертом результатів проведених досліджень є вагомими аспекти модальності, контекстний, оцінний, ілюстративний [13].

Отже, належний рівень аргументованості висновку експерта та його прийнятності до розуміння слідчим (судом), іншими учасниками кримінального процесу є невід’ємною складовою характеристики доказового значення висновку експерта, особливо в частині кримінально-правового та процесуального забезпечення державної безпеки.

Основні функції спеціаліста може бути розподілено на такі групи:

1. Надання допомоги слідчому в прийнятті організаційних рішень під час підготовки, планування та/або проведення слідчих дій – *організаційно-тактична функція*.

2. Сприяння слідчому в пошуку, огляді, описі (або у фіксації іншим способом), а також під час вилучення доказів (предметів, слідів, документів та інших об’єктів), у відборі об’єктів і отриманні зразків для подальших експертних досліджень – *пошуково-дослідницька функція*, а також *функція фіксації*.

3. Надання допомоги слідчому в моделюванні умов і обстановки місця події, відтворенні його обставин, складання протоколу, схем, малюнків, креслень, а також використання з цією метою спеціальних науково-технічних засобів – *техніко-допоміжна функція*.

4. Пояснення з приводу виконуваних дій, роз’яснення слідчому, суду та іншим учасникам судочинства спеціальної термінології, сутності будь-яких явищ, питань, що належать до професійної компетенції спеціаліста, роз’яснення призначення використовуваних технічних засобів, сприяння слідчому у формулюванні питань експерту – *довідково-консультативна функція*.

5. Надання певних рекомендацій у результаті попереднього дослідження можливого місця перебування або напрямку переміщення особи, підозрюваної у вчиненні злочину – *прогностична функція*.

До участі в слідчих діях спеціалістів залучають у разі:

1. Необхідності застосування спеціальних знань і навичок.

2. Недостатнього володіння слідчим прийомами й засобами швидкого і якісного виконання діяльності, яка потребує спеціальних знань.

3. Одночасного застосування різних засобів криміналістичної техніки.

4. Необхідності виконання значного обсягу роботи, яка потребує спеціальних знань [14].

У науковій літературі висвітлено різні підходи вчених-криміналістів щодо визначення поняття спеціаліста. Спеціаліста розглядають як обізнану особу, яку слідчий (суд) залучає для участі в слідчих (судових) діях для сприяння в збиранні, дослідженні, оцінці й використанні доказів [15]. Визначають спеціаліста як особу, яка не підміняє слідчого, а обізнана у певній галузі, покликана своїми спеціальними знаннями допомогти слідчому в усіх випадках, коли з питань, що мають значення для справи, необхідна його допомога [16]. Спеціалістом вважається особа, яка володіє спеціальними знаннями, незаінтересована в результаті справи, надає слідчому та особі, яка проводить дізнання, науково-технічну допомогу в рамках слідчих дій під час розслідування злочинів [17].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснивши аналіз вітчизняного законодавства та наукової літератури з окресленого питання, можна дійти висновку, що спеціаліст – це обізнана особа, незаінтересована у результатах кримінального провадження, яку залучають до проведення процесуальних дій із метою сприяння у виявленні, закріпленні та вилученні доказів. Результатом діяльності спеціаліста, на відміну від судового експерта, є надання усної або письмової інформації довідкового (консультативного) характеру або технічної допомоги.

На нашу думку, в ситуаціях, що впливають (прямо чи опосередковано) на забезпечення державної безпеки, залучений до кримінального процесу експерт може також набувати статусу спеціаліста в одному і тому самому кримінальному провадженні, окрім періоду призначення та проведення судової експертизи (з урахуванням дотримання слідчої таємниці). Варто звернути увагу на те, що обіймання посади експерта у науково-дослідній

або експертній установі не означає автоматичне набуття процесуального статусу судового експерта, і навпаки. Обізнана особа набуває відповідного процесуального статусу тільки після залучення її слідчим чи судом до проведення судової експертизи встановленим процесуальним способом. Тому періодом набуття обізнаною особою процесуального статусу судового експерта можна вважати час від вручення їй постанови або ухвали про призначення судової експертизи до отримання замовником експертизи висновку експерта.

Вважаємо, що поза цим періодом, з огляду на зазначені обставини, обізнана особа може виступати в кримінальному провадженні і як спеціаліст, надаючи технічну та консультативну допомогу. Оскільки сторона, яка призначає експертизу, часто потребує допомоги обізнаної особи, то залучення експерта, котрий проводив експертизу, як спеціаліста сприятиме оптимізації формування додаткових експертних завдань, добору об'єктів для проведення дослідження, а також наданню інших видів консультативної допомоги спеціаліста. Саме ці процедури визначатимуть коло наших дослідницьких інтересів у подальших наукових дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. О. Поняття та класифікація обізнаних осіб у кримінальному судочинстві України. *Бюлетень з обміну досвідом роботи: Науково-практичне видання*. 2003. № 150. С. 37–40.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль [та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова]. Харків : Право, 2012. Т. 1. 768 с.
3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р., № 4038-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. С. 232.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. професорів Гончаренка В. Г., Нора В. Т., Шумила М. Є. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Тищенко В. В. Щодо використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* (27 листопада 2013 року, м. Одеса). Одеса: Юридична література, 2013. С. 349–353.
6. Щербаковський М. Г. Призначення та проведення судових експертиз. Харків : Фактор, 2011. 400 с.
7. Сегай М. Я. Актуальные проблемы психологии экспертной деятельности. *Криминалистика и судебная экспертиза*. Киев : РИО МВД Украины, 1972. Вып. 9. С. 154–160.
8. Шепітько В. Ю. Психологічні закономірності в судово-експертній діяльності. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики : зб. матер. «круглого столу»* [11–12 листоп. 2008 р.]. Харків : ХНДІСЕ, 2008. С. 24–26.
9. Салтевський М. В. Криміналістика: підручник для студентів юридичних вузів: У 2 ч. Харків, 1999. Ч. 1. 415 с.
10. Пиріг І. В., Бідняк Г. С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.
11. Щербаковський М. Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование : учебно-практическое пособие. Харьков : Эспада, 2005. 544 с.
12. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации. Киев : КГУ им. Тараса Шевченко, 1997. 300 с.
13. Чорноус Ю. М., Даніч Є. О. Особливості залучення спеціальних знань до кримінального провадження. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*. Київ : КНДІСЕ Мініюста України, 2019. С. 593–597.
14. Шепітько В. Ю. Криміналістичні та спеціальні знання: сутність, співвідношення, тенденції використання. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*. Київ : КНДІСЕ Мініюста України, 2019. С. 611–616.
15. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків : В деле, 2015. 560 с.
16. Сидоренко Д. В. Сутність спеціальних знань як ознаки судової експертизи у кримінальному процесі. *Теоретичні та прикладні проблеми судової експертизи і криміналістики : тези доп. учасників наук.-практ. конф.* (Харків, 30 вер. 2022 р.). Харків : НДІ ППСН, 2022. С. 104–105.
17. Сидоренко Д. В. Процесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів в умовах воєнного стану : тези доп. Всеук. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 22 черв. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 401–403.

REFERENCES

1. Bondarenko, O. O. (2003). Poniattiataklasyfikatsiia obiznanykh osib u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy [The definition and classification of informed persons in criminal proceedings in Ukraine]. *Biuleten z obminu dosvidom roboty: Naukovo-praktychne vydannia*. № 150. S. 37–40.
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar : u 2 t. / O. M. Bandurka, Ye. M. Blazhivskiyi, Ye. P. Burdol [ta in.; za zah. red. V. Ya. Tatsiia, V. P. Pshonky, A. V. Portnova] [The Code of Criminal Procedure of Ukraine: Scientific and practical commentary: in 2 vols]. Kharkiv: Pravo, 2012. T. 1. 768 s.
3. Pro sudovu ekspertyzu : Zakon Ukrainy vid 25 liutoho 1994 r., № 4038-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [On Forensic Expertise: Law of Ukraine of 25 February 1994, No. 4038-XII]. 1994. № 28. S. 232.
4. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar / za zah. red. profesoriv Honcharenka V. H., Nora V. T., Shumyla M. Ye. [The Code of Criminal Procedure of Ukraine. Scientific and Practical Commentary / edited by Professors V. Goncharenko, V. Nora, M. Shumyla]. Kyiv: Yustinian, 2012. 1224 s.
5. Tishchenko, V. V. (2013). Shchodo vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni. Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (27 lystopada 2013 roku, m. Odesa) [On the use of specialised knowledge in criminal proceeding]. Odesa: Yurydychna literatura. S. 349–353.
6. Shcherbakovskyi M. H. Pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz [Appointment and conduct of forensic examinations]. Kharkiv : Faktor, 2011. 400 s.
7. Sehai, M. Ya. (1972). Aktualnye problemy psykholohyy ekspertnoi deiatelnosti. Krymynalystyka u sudebnaia ekspertiza [Current Problems of Psychology of Forensic Expert Activities. Criminalistics and forensic expertise]. Kyev : RYO MVD Ukrayny. V. 9. S. 154–160.
8. Shepitko, V. Yu. (2008). Psykholohichni zakonomirnosti v sudovo-ekspertnii diialnosti. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzы ta krymynalystyka : zb. mater. «kruhloho stolu»* [11–12 lystop. 2008 r.] [Psychological patterns in the forensic expert activity. Current issues of forensic examination and criminalistics: round table collection of materials. [11-12 November 2008]]. Kharkiv : KhNDISE. S. 24–26.
9. Saltevskyi, M. V. (1999). Krymynalystyka: pidruchnyk dlia studentiv yurydychnykh vuziv: U 2 ch. [Forensics: a textbook for law students: In 2 parts]. Kharkiv. Ch. 1. 415 s.
10. Pyrih, I. V., Bidniak, H. S. (2019). Vykorystannia spetsialnykh znan na dosudovomu rozsliduvanni: navch. posibnyk [The use of specialised knowledge in pre-trial investigation: a textbook]. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 140 s.
11. Shcherbakovskyi, M. H. (2005). Sudebnye ekspertyzы: naznachenye, proyzvodstvo, yspolzovanye : uchebno-praktycheskoe posobyе [Forensic examinations: assigning, production, use: a study guide]. Kharkov: Эспадa. 544 s.
12. Belova, A. D. (1997). Lynhvystycheskye aspekty arhumentatsyy [Linguistic aspects of argumentation]. Kyev : KHU ym. Tarasa Shevchenko. 300 s.
13. Chornous, Yu. M., Danich, Ye. O. (2019). Osoblyvosti zaluchennia spetsialnykh znan do kryminalnoho provadzhennia. Aktualni pytannia sudovoi ekspertolohii, krymynalystyka ta kryminalnoho protsesu [Peculiarities of involvement of specialized knowledge in criminal proceedings]. Kyiv : KNDISE Miniusta Ukrainy. S. 593–597.
14. Shepitko, V. Yu. (2019). Krymynalystychni ta spetsialni znannia: sutnist, spivvidnoshennia, tendentsii vykorystannia. Aktualni pytannia sudovoi ekspertolohii, krymynalystyka ta kryminalnoho protsesu [Forensic and specialised knowledge: essence, correlation, usage trends]. Kyiv : KNDISE Miniusta Ukrainy. S. 611–616.
15. Shcherbakovskyi, M. H. (2015). Provedennia ta vykorystannia sudovykh ekspertyz u kryminalnomu provadzhenni : monohrafiia [Conduction and use of forensic examinations in the criminal proceeding]. Kharkiv : V dele. 560 s.
16. Sydorenko, D. V. (2022). Sutnist spetsialnykh znan yak oznaky sudovoi ekspertyzы u kryminalnomu protsesi. Teoretychni ta prykladni problemy sudovoi ekspertyzы i krymynalystyka : tezy dop. uchasykiv nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 30 ver. 2022 r.). [The essence of specialized knowledge as a feature of forensic examination in criminal proceedings]. Kharkiv : NDI PPSN. S. 104–105.
17. Sydorenko, D. V. (2022). Protseualni formy vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu sudochynstvi. Aktualni problemy suchasnoi nauky v doslidzhenniakh molodykh uchenykh, kursantiv ta studentiv v umovakh voiennoho stanu : tezy dop. Vseuk. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 22 cherv. 2022 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnut. sprav, Nauk. park «Nauka ta bezpeka» [Procedural forms of use of specialized knowledge in criminal proceedings]. Kharkiv : KhNUVS. S. 401–403.

Komissarov Mykola

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Head of Scientific and Organizational Department
of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Komissarova Natalia

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of State Security
of the Faculty of State Security
of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

**CONSULTATION OF A KNOWLEDGEABLE
PERSON AS A FORM OF APPLICATION
OF SPECIAL KNOWLEDGE IN CRIMINAL LAW
PROVISION OF STATE SECURITY**

The article examines some problematic aspects of using the advice of a knowledgeable person in criminal proceedings. The authors analyze the scientific literature on this issue and consider the positions of leading scholars on the use of specialized knowledge in criminal proceedings. The author emphasizes the relevance of the issue of the procedural basis for obtaining a specialist's advice as a form of application of specialized knowledge within the framework of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which expands the rights of the parties to criminal proceedings in terms of involving knowledgeable persons. The author emphasizes the uncertainty of the issue of distinguishing between the functions of an expert and a specialist.

The authors make a scientific assumption that in some cases, in particular in the context of ensuring state security, a forensic expert may also act in the procedural status of a specialist in the same criminal proceedings, except for the period of appointment and conduct of a forensic examination (subject to the observance of investigative secrecy), which will contribute to a more efficient investigation of criminal proceedings.

The period of acquisition by a knowledgeable person of the procedural status of a forensic expert may be considered the time from the delivery of the resolution or ruling on the appointment of a forensic examination to the receipt of the expert's opinion by the customer of the examination.

We believe that outside of this period, given the above circumstances, a knowledgeable person may also act in criminal proceedings as a specialist, providing technical and advisory assistance. Since the party ordering the examination often needs the assistance of a knowledgeable person, the involvement of the expert who conducted the examination as a specialist will help to optimize the formation of additional expert tasks, selection of objects for research, and also provide other types of specialist advice.

Keywords: *special; knowledge; knowledgeable person; specialist; expert; consultation of a knowledgeable person; expert opinion; state security.*